Ювіляри НФаУ: січень—2015

На одностайне переконання науково-освітнього департаменту «Щотижневика АПТЕКА», молодий 2015 рік обіцяє бути успішним для Національного фармацевтичного університету (чим головний фармацевтичний ВНЗ, сподіватимемося, подасть добрий приклад усій своїй державі), — адже неможливо не вбачати доброї прикмети у такій значній кількості знаменних дат буквально з перших днів року. Цей славний почин розпочинається, як то кажуть, з голови — 75-річчям з дня народження, 50-річчям науково-педагогічної та громадської діяльності, 35-річчям перебування на займаній посаді ректора НФаУ, члена-кореспондента НАН України, професора **Валентина Петровича Черних**: однієї з найбільш помітних історичних постатей у літописі розвитку фармації України незалежної доби (див. «Щотижневик АПТЕКА» № 1 (972) від 12.01.2015 р.). А сьогодні колектив славетного навчального закладу вітає та зичить нових науково-творчих здобутків одразу трьом своїм січневим іменинникам — професорам **Анатолію Гавриловичу Сербіну** і **Володимиру Івановичу Кабачному** та доценту **Дмитру Львовичу Великому.**

А.Г. СЕРБІНУ — 70!

Анатолій Гаврилович Сербін — доктор фармацевтичних наук (1989), професор (1991), завідувач кафедри ботаніки Національного фармацевтичного університету (з 1989).

Анатолій Гаврилович народився 2 січня 1945 р. в м. Старокостянтинів Хмельницької обл. в родині робітника і вчительки. Всього в сім'ї було двоє дітей. Анатолій був старшим. У 1961 р. закінчив школу. На той час Анатолій Гаврилович вже мав 3 роки трудового стажу. Цього ж року вступив до Харківського фармацевтичного інституту, а в листопаді 1964 р. був призваний до лав Радянської армії. У 1967 р. повернувся до інституту і закінчив його у 1969 р. З майбутньою дружиною познайомився тоді, коли був студентом 4 курсу. Одружилися в 1970 р., виростили двох доньок. Зараз Анатолій Гаврилович має четверо онуків.

Після закінчення вишу А.Г. Сербін поїхав працювати за направленням до Києва. Але менше ніж за рік його запросили до аспірантури на кафедру фармакогнозії Харківського фармацевтичного інституту. Під керівництвом кандидата фармацевтичних наук, доцента Михайла Івановича Борисова молодий аспірант за рік виконав експеримент із вивчення маренки супротивнолистої, яка зустрічається тільки на Памірі, але з Києва надійшло розпорядження, що всі дисертації повинні закінчуватися впровадженням — розробкою лікарського препарату. До закінчення аспірантури залишалося 2 роки і було прийнято рішення змінити тему і вибрати рослину, яка широко розповсюджена в Україні і має значну сировинну базу. Корифеї фітохімії, професори Харківського науково-дослідного хіміко-фармацевтичного інституту Володимир Тимофійович Чернобай, Микола Федотович Комісаренко, Василь Іванович Литвиненко запропонували дослідити череду трироздільну. Робота була закінчена своєчасно, й у 1972 р. Анатолій Гаврилович захистив кандидатську дисертацію на тему «Хімічне дослідження фенольних сполук череди трироздільної».

Після захисту дисертації А.Г. Сербін працював асистентом курсу ботаніки при кафедрі фармакогнозії і продовжував займатися науковою роботою, працював старшим викладачем, доцентом. З 1979 до 1989 р. працював за сумісництвом заступником декана. Докторську дисертацію на тему «Фітохімічне вивчення родів вільха, череда і деревій та створення на їх основі препаратів антибактеріальної, протизапальної та гемостатичної дії» Анатолій Гаврилович захистив у 1989 р. і в цьому ж році був призначений завідувачем кафедри ботаніки, а в 1991 р. отримав звання професора. На основі матеріалів докторської дисертації розроблена оригінальна вітчизняна рослинна субстанція Альтан із суплідь вільхи сірої та клейкої. На основі субстанції розроблені таблетки альтану 0,01 г шлунково- і кишковорозчинні та мазь альтанова 2%. Таблетки Елгацин, які виявляють кардіопротекторну та антиоксидантну активність і призначені для використання в геріатричній практиці, пройшли клінічні випробування, субстанція Альнікортин та густий екстракт з кори вільхи клейкої та сірої — доклінічні дослідження. Крім того, професор Анатолій Гаврилович Сербін є співавтором препарату з трави злинки канадської — Ерікан.

В 1991 р. завдяки співробітникам кафедри ботаніки, яку А.Г. Сербін очолював на той час, вийшла монографія «Дикорастущие и культивируемые лекарственные растения, их диагностика и применение. Справочное издание». Результатом співпраці з професором Володимиром Миколайовичем Ковальовим, завідувачем кафедри фармакогнозії Харківського фармацевтичного інституту, стали дві монографії «Фитотерапия в Вашем доме» (1991) і «1000 рецептов из лекарственных трав» (1992). У 1995 р. побачила світ монографія «Профессионалы о целебных травах. Выращивание, хранение, применение», яку було написано разом з начальником Харківського аптекоуправління Валерієм Дмитровичем Чередниченком. А.Г. Сербін багато років співпрацював з протипухлинним науково-лікарським центром «Фенікс», в результаті чого з'явилася монографія «Фитотерапия инфекционных, соматических и онкологических заболеваний (опыт и рекомендации в схемах, методиках, рецептуре» (2004). У 2010 р. спільно з професором Харківського інституту удосконалення лікарів В.В. Росихіним, професорами Запорізького медичного університету В.П. Буряком, А.І. Панасенко, доцентом Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Д.В. Леонтьєвим, завідувачем кафедри токсикологічної хімії НФаУ професором В.С. Бондарем була опублікована монографія «Медицинская микология с основами микотоксикологии».

А.Г. Сербін — автор та співавтор 5 оригінальних лікарських препаратів, які випускаються промисловістю України, 25 авторських свідоцтв та патентів, 7 монографій, 7 підручників, 8 словників, 69 навчальних посібників, 130 методичних вказівок, 16 типових та робочих програм з дисциплін, які викладаються на кафедрі, а також більше 200 статей в наукових журналах. У 1996 р. у співавторстві з професором Надією Максимівною Ткаченко був написаний перший український підручник з ботаніки. У 2007 р. вийшов друком підручник «Фармацевтична ботаніка» (автори: професор А.Г. Сербін, доцент Л.М. Сіра, старший викладач Т.О. Слободянюк), який у 2014 р. був визнаний як національний підручник для студентів вищих фармацевтичних закладів (фармацевтичних факультетів) III—IV рівня акредитації (протокол засідання Науково-методичної комісії з фармації Міністерства освіти і науки України від 21.03.2014 р. № 10).

Анатолій Гаврилович більше 20 років очолював фітохімічні та морфолого-анатомічні дослідження кафедри ботаніки, яка є опорною серед однопрофільних кафедр фармацевтичних ВНЗ та факультетів України. Професор А.Г. Сербін підготував 1 доктора та 7 кандидатів фармацевтичних наук. У 1990-ті роки вчений був членом спецради із захисту кандидатських і докторських дисертацій при Державному науковому центрі лікарських засобів. Нині він є членом вчених рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій при Національному фармацевтичному університеті та при Запорізькому державному медичному університеті, проблемної комісії «Фармація» Міністерства охорони здоров'я України, Українського ботанічного товариства.

А.Г. Сербін щорічно отримував грамоти різного рівня: МОЗ та МОН України, Харківського міського голови, Фармацевтичної асоціації України, Національного фармацевтичного університету. Нагороджений знаками «Відмінник охорони здоров'я» та «Відмінник вищої школи».

Серед захоплень Анатолія Гавриловича — мотоцикли, автомобілі, полювання, рибалка. Вперше за кермо мотоцикла він сів у 10 років, як тільки ноги стали діставати до педалей (навчив їздити батько). Анатолій Гаврилович рибалив, скільки себе пам'ятає, адже виріс на річці Горинь, яка була хоча й не дуже велика, але рибна. Полюванням захоплювався ще зі школи (батько був мисливцем), але по-справжньому зайнявся цим після закінчення аспірантури.

В.І. КАБАЧНОМУ — 60!

Володимир Іванович Кабачний — вчений, доктор фармацевтичних наук, професор, завідувач кафедри фізичної та колоїдної хімії, заслужений винахідник України, дійсний член Europäische Akademie Der Naturwissenschaften (Німеччина).

Володимир Іванович Кабачний народився 20 січня 1955 р. в Харкові. У 1977 р. закінчив з відзнакою Харківський фармацевтичний інститут (спеціальність — провізор). За роки навчання в інституті очолював студентське наукове товариство, неодноразово посідав призові місця на студентських наукових конференціях, був співавтором наукових публікацій та авторських свідоцтв на винаходи. Після закінчення інституту працював у лабораторії ін'єкційних лікарських засобів Всесоюзного науково-дослідного інституту хімії та технології лікарських засобів.

Після проходження строкової армійської служби в 1978—1979 рр. повернувся у Харківський фармацевтичний інститут та працював з 1978 по 1985 р. на кафедрі органічної хімії (1977—1978 рр. — лаборант, 1978—1981 рр. — аспірант, 1981—1983 рр. — асистент, 1983—1985 рр. — старший науковий співробітник). У 1981 р. достроково захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук на тему «Синтез та біологічна активність гетерилсукцинамінових кислот та їх похідних». У 1985 р. захистив докторську дисертацію на тему «Синтез та дослідження похідних етан-(етилен)дикарбонових кислот».

З 1985 р. до сьогодні Володимир Іванович Кабачний працює на кафедрі фізичної та колоїдної хімії (з 1986 р. — старший викладач, 1987 р. — доцент, з 1988 р. — професор, завідувач кафедри). У 1975 р. В.І. Кабачний був Ленінським стипендіатом, у 1981 р. нагороджений Почесною грамотою та премією Міністерства охорони здоров'я України в конкурсі на найкращий винахід, створений молодими вченими; у 1981, 1982, 1983, 1984 р. — почесними грамотами та першими преміями Всесоюзного товариства раціоналізаторів та винахідників по Харківській області. У 1987 р. отримав звання Почесний винахідник України; з 1996 р. — член-кореспондент Академії наук технологічної кібернетики. У 1997—2008 рр. неодноразово нагороджувався почесними грамотами МОЗ України, облдержадміністрації та міськвиконкому м. Харкова, адміністрацією Національного фармацевтичного університету. У 2008 р. обраний дійсним членом Europaische Akademie Der Naturwissenschaften (Німеччина); у 2009 р. за успіхи у галузі фундаментальних досліджень, розробки оригінальних лікарських препаратів та методів лікування невиліковних хвороб нагороджений медаллю імені Рудольфа Вірхова (Німеччина).

Учений підготував 3 докторів та 7 кандидатів наук. Є автором близько 290 наукових статей, 180 авторських свідоцтв та 58 патентів на винаходи, 3 блоків навчально-методичної літератури з фізичної та колоїдної хімії, виданих у 1999—2010 рр. українською, російською та англійською мовами (6 курсів лекцій, 6 підручників, 4 збірники задач, 3 збірники тестових завдань, 3 лабораторні практикуми); 10 методичних рекомендацій.

Наукові інтереси і напрями роботи В.І. Кабачного охоплюють цілеспрямований пошук біологічно активних речовин (БАР), технологій та систем підвищення стійкості біологічних систем та організмів до дії агресивних факторів навколишнього середовища та внутрішніх хвороб; виділення, синтез, напівсинтез, ідентифікацію; вивчення фізико-хімічних властивостей та реакційної здатності БАР; дескрипторно-статистичне прогнозування, комп'ютерне моделювання БАР, дослідження фармакологічної активності та аналіз структурно-фармакологічних залежностей; теорію та практику використання енергоінформаційних систем; резонансно-інформаційні методи діагностики та лікування; розробку оригінальних препаратів різних фармакологічних груп (створення субстанцій та лікарських форм, їх стандартизація, організація комплексу доклінічних та клінічних випробувань, реєстрація, виробництво); удосконалення та розробку методів ранньої діагностики та лікування захворювань невизначеної етіології, які є невиліковними; застосування діагностичних комп'ютерних технологій у медицині та фармації; фармацевтичну освіту (підвищення рівня та контролю якості навчання спеціалістів фармації).

В.І. Кабачний зробив вагомий внесок у галузь цілеспрямованого синтезу БАР (автор понад 3 тис. оригінальних гетероциклічних похідних природних метаболітів), багаторівневого аналізу зв'язків їх структури, реакційної здатності та широкого спектру фармакологічних властивостей. Результати досліджень дії створених БАР на механізми ауторегуляції біологічних систем покладені в основу сформульованої ним теорії «Надмолекулярні (польові) механізми керування біохімічними (ферментативними) процесами живих організмів»; теорії «Хвильовий каталіз», які започаткували новий науковий напрям — «Молекулярно-інформаційні технології в біології, фармації та медицині». Обгрунтовані теорії, методи, технології та препарати успішно використовуються у біотехнологічних виробництвах ліків; широкомасштабних експериментах з підвищення врожайності різноманітних сільськогосподарських культур; технологіях кріоконсервації біологічного матеріалу; репродуктивних технологіях людини та сільськогосподарських тварин.

Володимир Іванович запропонував оригінальну систему створення персоніфікованих ліків Геліоплант, що дозволило розробити ефективну технологію захисту біологічних об'єктів від променевого, хімічного та бактеріологічного (вірусного) ураження; суттєво переглянути уявлення про етіологію, профілактику та тера-

пію аутоімунних, нервово-психічних, нейроендокринних (діабет), серцево-судинних (інсульти, інфаркти, атеросклероз, гіпертонія) та інших захворювань; вперше вивести із списку невиліковних хвороб мігрень, розсіяний склероз, енцефаломієліт, епілепсію, шизофренію, бронхіальну астму, гепатити В, С, деякі різновиди онкологічних захворювань, діабетичні ангіопатії; довести можливість цілеспрямованого керування та прискорення природних механізмів відновлення (регенерації) внутрішніх органів та систем; запропонувати технологію природного (нехірургічного) відновлення нирок, печінки, центральної нервової системи, судин і клапанів серця, вен (варикози кінцівок та товстого кишечнику), підшлункової залози.

В.І. Кабачним разом із співавторами розроблені та запропоновані до застосування у медичній практиці оригінальні нестероїдні протизапальні препарати Сукцизол, Анальбен; оригінальний препарат пробуджуючої дії Тіамал, який не має аналогів у медичній практиці; тест-системи для профілактики зараження гепатитом, СНІДом — Гемотест М, які одержали дозвіл МОЗ України на медичне застосування (1994 р.); у практиці сільського господарства — оригінальний спосіб стимуляції насіннєвої продуктивності сільськогосподарських культур — Активоплант, застосування якого не вимагає додаткових економічних витрат, не вносить змін в існуючі технологічні режими підготовки, висіву та інші планові дії.

Володимир Іванович активно займається викладацькою діяльністю: 1981–1985 рр. — читання лекцій, проведення практичних занять з курсу органічної хімії; з 1985 р. до сьогодні — читання лекцій, проведення практичних занять, семінарів, консультацій, заліків та екзаменів з фізичної та колоїдної хімії за спеціальностями: «Фармація», «Клінічна фармація», «Технологія парфумерно-косметичних засобів», «Технологія фармацевтичних препаратів», «Біотехнологія», «Лабораторна діагностика».

До захоплень ученого належать експериментальні наукові дослідження біологічних механізмів та процесів, гірські лижі та мандрівки.

Д.Л. ВЕЛИКОМУ — 50!

Дмитро Львович Великий — декан факультету підвищення кваліфікації Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, кандидат фармацевтичних наук, доцент.

Дмитро Львович Великий народився 26 січня 1965 р. в Харкові. У 1987 р. закінчив з відзнакою Харківський фармацевтичний інститут (спеціальність — «Фармація»). За роки навчання в інституті очолював студентське наукове товариство, неодноразово посідав призові місця на студентських наукових конференціях. Займав перші місця на всесоюзних та українських студентських олімпіадах. Д.Л. Великий був співавтором наукових публікацій та авторських свідоцтв і винаходів. Брав участь у будівництві навчальних корпусів та гуртожитків інституту.

Після інституту працював в Українському інституті удосконалення лікарів (нині Харківська медична академія післядипломної освіти) старшим лаборантом (1987–1988), аспірантом кафедри (1988–1991). З 1988 до 1991 р. за сумісництвом був викладачем Харківського медичного училища № 1. У 1991 р. Дмитро Львович захистив кандидатську дисертацію «Дослідження із вдосконалення лікарського забезпечення лікарень швидкої медичної допомоги». В Інституті підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету працює з 1991 р.: асистентом (1991–1992), старшим викладачем (1992–1993), доцентом (з 1993 р.), заступником декана факультету удосконалення провізорів (1992–1993), деканом Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету (з 1993 р.).

Дмитро Львович є співавтором 5 видань підручника «Управління фармацією» (1997, 2004, електронного підручника — 2009, 2012, 2013), 8 навчальних посібників: «Организационные формы предпринимательской деятельности в современных условиях» (1993), «Організаційні форми підприємницької діяльності у сучасних умовах» (1998), 4 видань «Збірки тестів для самопідготовки фахівців фармації до атестації» (2002, 2006, електронний посібник 2011, 2013), «Словник-довідник для фахівців фармації з питань управління та економіки» (2001), 4 видань «Основи підприємницької діяльності у фармації» (2009, електронний посібник — 2010, 2012, 2013), практичного посібника «Підготовка та оформлення розпорядчих документів щодо основного складу фармацевтичних підприємств» (2001), збірки нормативних документів «Позабюджетна діяльність Національної фармацевтичної академії України» у 3-х томах (2001), положень про Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Української фармацевтичної академії (1998), про кафедру Української фармацевтичної академії (1998), збірки навчальних модулів і тестів з фармацевтичної технології і клінічної фармації.

Вчений є автором 3 статей з питань післядипломної освіти «Фармацевтичної енциклопедії», збірок тестів для самопідготовки провізорів-інтернів зі спеціальності «Загальна фармація» і «Клінічна фармація» (2008). Д.Л. Великий став співрозробником Типового навчального плану і програми спеціалізації (інтернатури) зі спеціальностей «Загальна фармація» (1992, 1993, 1998, 2005) та «Клінічна фармація» (2005), Типового навчального плану і програми підготовки магістрів фармації зі спеціальності «Фармація» (1999). У співавторстві виходили навчальні плани і програми циклів спеціалізації (2001); «Збірка програм та навчальних планів підвищення кваліфікації спеціалістів фармації з питань управління та економіки» (2002); передатестаційних циклів (2003, 2009) за спеціальностями «Організація і управління фармацією», «Загальна фармація», «Аналітично-контрольна фармація» та «Клінічна фармація». Д.Л. Великий був у складі робочої групи Міністерства охорони здоров'я України щодо розробки державних тестових атестаційних програм для атестації фахівців фармації.

Нині основним напрямком наукових досліджень ученого є вдосконалення організаційних форм і методів безперервної післядипломної освіти фахівців фармацевтичної галузі. Наукові здобутки він оприлюднює у періодичних виданнях, збірках тез доповідей та у вигляді науково-методичних рекомендацій, перелік яких налічує понад 100 друкованих праць.

Д.Л. Великий неодноразово отримував грамоти і відзнаки за плідну працю від Головного управління освіти і науки Харківської облдержадміністрації, адміністрації Національного фармацевтичного університету, був делегатом V, VI та VII з'їздів фармацевтів України. Понад 15 років Дмитро Львович є членом територіальної атестаційної комісії з атестації фахівців фармації на присвоєння (підтвердження) кваліфікаційних категорій. Нині він є членом Вченої ради НФаУ і заступником голови Вченої ради Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації.

Учений активно займається викладацькою діяльністю: читає лекції, проводить практичні заняття, консультації, заліки та екзамени з курсу організації та управління фармації.

Колектив НФаУ щиро вітає своїх ювілярів! ■